

Mihăileni, localitate în județul Botoșani, regiunea istorică a Moldovei. Târgul este fondat în 1792 ca localitate de graniță între Austria și Moldova. Numele inițial al localității este Vlădeni, schimbat apoi în Tîrgu-Nou pentru ca, în final, Mihail Sturza, principe al Moldovei între 1834 și 1849, să îl preschimbe în Mihăileni. Acesta urmărește dezvoltarea economică a orașului și acordă evreilor o seamă de privilegii, printre care și scutirea de taxe pe o perioadă de cinci ani sau acordarea de împrumutări cu dobândă mică pentru comercianți. Măsurile propuse de Sturza nu rămân fără urmări și populația evreiască a orașului crește constant ajungând de la 516 persoane în 1820, la 900 în 1838 și 2472 în 1859, ceea ce reprezenta ceva mai mult de 67% din întreaga populație a localității.

Comunitatea din Mihăileni devine autonomă în 1897. Marea majoritatea a membrilor acesteia sunt meșteșugari sau comercianți, implicați, cu precădere, în industria blănurilor. Conform documentelor, la finalul secolului XIX, comunitatea număra aproximativ 600 de familii, avea propriul rabin, doi *hahamim*, o Talmud-Torah, șase *heidere*, 12 sinagogi (una dintre acestea datând din 1805), o baie rituală și un cimitir.

Prima școală primară evreiască este deschisă în 1899. Localitatea Mihăileni a fost un centru al culturii evreiești, găzduind personalități precum reprezentantul *Haskala* Mordechai Strelisker (1808-1875) sau autorii de limbă idiș Iacob Groper (1890-1966) și Leon Bertș (1897-1980).

După 1918 și alipirea Basarabiei și Bucovinei la România, orașul Mihăileni își pierde statutul de localitate de graniță și, implicit, scad multe dintre oportunitățile comerciale ce au condus în trecut la dezvoltarea sa economică. Populația evreiască a orașului scade în primele decenii ale secolului XX, ajungând la 1490 persoane în 1930 (32% din populația totală a localității).

În același an, filiala locală a Partidul Evreiesc participă la alegerile pentru consiliul municipal și obține majoritate absolută însă autoritățile anulează rezultatul alegerilor. Deși numărul membrilor comunității scade în perioada interbelică aceasta rămâne încă extrem de activă, având în administrare nouă sinagogi, o baie rituală, o școală primară și un cimitir.

În iunie 1940, după cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord către URSS, orașul Mihăileni devine din nou oraș de graniță însă de data aceasta, proximitatea de frontieră nu mai este benefică locuitorilor evrei ai orașului. Astfel, în prima zi a lui iulie 1940, doi evrei sunt executați în apropierea orașului Mihăileni, parte a acțiunilor anti-evreiești executate de trupele române în retragere. Cei doi sunt înmormântați conform ritualului iudaic de comunitatea din Mihăileni.

O lună mai târziu, în august 1940, comandantul companiei de jandarmi din Mihăileni a ordonat percheziționarea locuințelor evreilor, a sinagogilor și a cimitirului evreiesc din localitate pentru a descoperi arme și materiale bolșevice. O parte dintre membrii comunității au fost arestați și torturați, 11 dintre aceștia au fost trimiși sub pază la Tribunalul Militar al Armatei a IV-a din Roman. Toți au fost achitați din lipsă de probe și eliberați.

La 21 iunie 1941, prin ordinul nr. 4147 emis de Ministerul de Interne, este reglementată internarea în lagărul de la Tg.-Jiu a tuturor evreilor cu vârsta cuprinsă între 18-60 ani, locuitori ai satelor dintre Siret și Prut, femeile și bătrânii urmând a fi evacuați în orașele de reședință. Peste cuprinsul ordinului, au fost evacuați și bărbații evrei între 18-60 de ani din Dorohoi, Darabani, Siret, Săveni, Rădăuți și Mihăileni. Cei 1300 de locuitori evrei ai Mihăileniului au primit ordin să părăsească orașul în jumătate de oră. O parte dintre bărbații evrei evacuați din Mihăileni au fost internați în lagărul de la Tg.-Jiu, restul, împreună cu femeile și copiii fiind evacuați inițial la

Bucecea și apoi la Dorohoi. Pentru a se asigura că nu vor exista evadări, jandarmii au luat ostatici dintre evacuați.

În septembrie, evreii din Mihăileni internați la Tg.-Jiu au fost retrimiși la Dorohoi. Eliberarea din lagăr a fost obținută de Federația Comunităților Evreiești ai cărei reprezentanți promisese autorităților române achiziționarea unui număr mare de obligații pentru Împrumutul Reîntregirii. Doar două luni mai târziu, pe 8 noiembrie, evreii din Mihăileni, sunt urcați în trenuri și deportați în Transnistria. Nistrul l-au trecut la Atachi, cei mai mulți ajungând la Moghilev. Asemănător tuturor evreilor ajunși în Transnistria la ordinul autorităților române, evreii din Mihăileni vor rămâne în ghetourile de dincolo de Nistru ceva mai mult de doi ani și jumătate, timp în care vor fi decimați de foame, frig și boli. Doar o minoritate dintre cei deportați s-a întors în 1944 în Mihăileni.

În 1947, statisticile documentează existența a 680 de evrei în Mihăileni însă comunitatea înfloritoare a secolului XIX nu se va mai reface niciodată. Conform datelor furnizate de recensământul din 2011, orașul Mihăileni nu mai are niciun locuitor de etnie evreiescă.

Surse:

Carol Iancu, „Mihăileni”, în *YIVO Encyclopedia of Jews in Eastern Europe*, <http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Mihaileni>

David Shlomo (ed.), *Generații de iudaism și sionism. Dorohoi, Săveni, Mihăileni, Darabani, Herța, Rădăuți-Prut*, volumul 2, Kiriat Bialik, 1993, pp. 299-326.

Jean Ancel, *Contribuții la istoria României. Problema evreiască, 1933-1944*, volumul 1, București, Editura Hasefer, 2001, partea I, p. 224; partea a II-a, pp. 301-302.

Matatias Carp, *Cartea neagră*, volumul 3, București, Editura Diogene, 1996, pp. 29, 79-80.

Theodor Lavi, „Mihaileni”, în Fred Skolnik, Michael Berenbaum (eds.), *Encyclopedia Judaica*, vol. 14, Detroit, Thomson Gale/ Jerusalem, Keter Publishing House, 2007, pp. 219-220.

Recensământul general al populației României, volumul 2: Neam, limbă maternă, religie, București, Imprimeria Națională, 1938.

[Ana Bărbulescu]